

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE LEADERSHIP BEHAVIOR OF THE SCHOOL
ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER
MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุรวุฒิ สุขบัติ¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริ²

Surawoot Sukabut¹, Pacharawit Chansirisira²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010581061@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐาน ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.868 ระยะที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม 2) ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า โดยรวม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .014) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประณศศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 2ด้าน ได้แก่ (1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบ มุ่งผลผลิต 7 แนวทาง (2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม 4 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 11แนวทาง โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนา 2. ภาวะผู้นำ 3. ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were : 1) to examine the leadership behavior of school administrators, 2) study at effectiveness of schools, 3) to find out a relation between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools and 4) to develop guidelines for developing the leadership behavior of school administrators affecting the effectiveness of schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 2. The research method was divided into 2 phases. The first phase studied current conditions and a relation between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools. The samples were 291 teachers. The research tools was a rating scale questionnaire. The second phase was a developing guideline to encouraged the leadership behavior of school administrators affecting the effectiveness of schools. The development guideline was evaluated by 5 experts, selected from purposive sampling technique. The research tools were used in the study were an interview from and appropriateness and feasibility of the guideline. Percentage, mean, standard deviation and a relation between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools synthesis by Pearson's Product Moment Correlation Coefficient were the parameters used for statistical analysis.

The results indicates that: 1)The overall of leadership behavior in school administrators under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the high level as follow : the productivity attentive behavior, the relationship attentive behavior and team working attentive behavior. 2) The overall of the effectiveness in schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the high level as followed : The ability to develop students to get high learning achievement, The ability to develop students to be positive attitude, the efficiency in modification and development schools and the efficiency in solving school problems. 3) The relationship between the leadership behavior of school administrators and effectiveness of schools was statistically significant at .01 level. 4)guidelines for developing the leadership behavior of school administrators affecting the effectiveness of schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 can be include 3 parts ; 1) the 7 guidelines of productivity attentive

behavior part and 2) The 4 guidelines team working attentive behavior part All 11 guidelines were appropriateness and feasibility of the guidelines at the high level.

Keywords : 1. Guidelines for Developing 2. Leadership 3. Effectiveness of Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถานศึกษาเป็นองค์การทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้ สติปัญญา ทักษะต่าง ๆ ความเป็น พลเมือง ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา นอกจากนั้นสถานศึกษายังมีหน้าที่ติดตาม พัฒนา และเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนสังคม โดยกว้างสถานศึกษาจึงเป็นองค์กรที่เป็นรากฐานในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประชาคม ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาจำเป็นต้องมีโครงสร้าง กระบวนการ และยุทธศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยหลักการ กระบวนการ และทฤษฎีการบริหารองค์การและการศึกษา ในการบริหารจัดการ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กร ความเจริญก้าวหน้าทั้งหลาย ขององค์กรเป็นผลจากความเพียรพยายามของคนทั้งสิ้น องค์กรใดสามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้ องค์กรนั้นก็จะได้ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555)

บทบาทของผู้บริหารการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา เป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังต่อการแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับ ตำแหน่งของผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งแต่ละระดับจะมีบทบาทแตกต่างกัน ตามสถานภาพของแต่ละตำแหน่ง อย่างไรก็ตามบทบาทของผู้บริหารจะมีความเกี่ยวพันกันกับ ภารกิจของหน่วยงาน การดำเนินงาน (อนันต์นาวิ, 2557) กระบวนการจัดการศึกษาจะประสบ ความสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องการผู้บริหารที่มีคุณภาพ มีทักษะที่เหมาะสม ดังนั้น ในกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีของผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยความกล้าหาญในการตัดสินใจที่รวดเร็วถูกต้อง และ มีประสิทธิภาพ (Robbins, 1978) ในการดำเนินการดังกล่าวมีกลไกที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่และมีบทบาทที่สำคัญ ในการกำหนดนโยบายเป้าหมายวางแผนและการตัดสินใจเพื่อการบริหารโรงเรียนให้บรรลุผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลทางการศึกษาตลอดจน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะความเป็นผู้นำ 3 ด้านของ ผู้บริหารโรงเรียน คือ ทักษะทางด้านเทคนิคทักษะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิดที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทและปฏิบัติหน้าที่หลักได้เป็นอย่างดี (Katz, 1995; Hersey & Blanchard, 1993) สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวว่าครูผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นต้องมีทักษะที่เหมาะสมและทำงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากการศึกษาข้อมูลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงานและกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) โดยใช้หลัก 2S 4M ซึ่งทำการวิเคราะห์จุดอ่อนด้านบุคลากรที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ กล่าวคือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาบางส่วน ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดทักษะคุณภาพที่เอื้อต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อนักเรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้การวิเคราะห์ดังกล่าววิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในภาพรวมปัจจัยทางด้านบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563 - 2565 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาในทุกด้านทั้งปัจจัยภายในและภายนอก อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารในสถานศึกษา และเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดหมาย วางแผน กำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อให้การบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายรัฐที่กำหนดไว้ และจะต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่าผลการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรฐานการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการ มีผลการดำเนินงานต่ำกว่าในปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา รวมทั้งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2560 – 2562 มีแนวโน้มลดลงในทุกปี นักเรียนบางส่วน มีปัญหาในการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ นักเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านภาษาสู่อาเซียน นักเรียนขาดการพัฒนาในทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เด็กพิการเรียนร่วม และ เด็กด้อยโอกาส บางส่วนขาดการดูแลที่ทั่วถึง รวมทั้งปัญหาในการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนลดลง จากปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้บริหารที่ต้องทบทวนตนเองและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุก ๆ ด้านให้ดีขึ้นอย่างเร่งด่วน การศึกษาจึงจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (สพ.ม.มหาสารคาม เขต 1, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย เพิ่มคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

2.4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ได้สารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคลากร ในสถานศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ประถมศึกษา และขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2565 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ประเภทของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมา วิเคราะห์ หาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์ สัน

ระยะที่ 2 การเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และศึกษานิเทศ ได้มาโดย คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ของ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจาก

การศึกษาในระยะที่ 1 มาออกแบบยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D	ระดับความเห็น
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต	4.39	0.69	มาก
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	4.28	0.73	มาก
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง	4.23	0.73	มาก
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทิม	4.34	0.67	มาก
รวม	4.31	0.71	มาก

จากตาราง 1 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต รองลงมา ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทิม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1. ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.16	0.69	มาก
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก	4.16	0.66	มาก
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.36	0.65	มาก
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.35	0.74	มาก
รวม	4.26	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก และด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	ประสิทธิผลของสถานศึกษา			
	ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก	ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต	0.501** (ปานกลาง)	0.519** (ปานกลาง)	0.613** (ปานกลาง)	0.755** (สูง)
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	0.503** (ปานกลาง)	0.450** (ปานกลาง)	0.498** (ปานกลาง)	0.675** (ปานกลาง)
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง	0.533** (ปานกลาง)	0.538** (ปานกลาง)	0.490** (ปานกลาง)	0.694** (ปานกลาง)
ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบเข้ม	0.498** (ปานกลาง)	0.507** (ปานกลาง)	0.677** (ปานกลาง)	0.720** (สูง)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่าได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตและด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมทั้ง 2 ด้าน มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 11 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 โดยเรียงตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ควรกำหนดแผนการปฏิบัติงานของครูที่ชัดเจน มีการประชุมถึงแนวทางการปฏิบัติงานของครู และศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของปฏิบัติงานจากปีการศึกษาที่ผ่านมา และมีการประเมินการปฏิบัติงานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง มีวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา อีกทั้งควรจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรายบุคคล SAR ในรูปแบบเอกสาร โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับสภาพชุมชน ในทุกปีการศึกษา สร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่ครู โดยการจัดอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการสอนให้กับครู โดยมุ่งผลผลิตไปให้นักเรียนจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา และที่สำคัญจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง

2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ผู้บริหารควรร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจระหว่างครูในสถานศึกษา และครูสถานศึกษาเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร การกำหนดมาตรฐานและเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย ตลอดจนแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี หรือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ พัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็นของครูเพื่อปรับรูปแบบการปฏิบัติงานที่ตรงตามความต้องการของผู้ครู เพื่อประสิทธิของงานและประสิทธิผลของสถานศึกษา สร้างการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในสถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้มีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ผู้บริหาร

มีการออกคำสั่งมอบหมายงานอย่างเคร่งครัดด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเองด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการทำงานซึ่งกันและกันเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรณสรณ์ นรติ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาโคกเพชรดอกคำเม็ต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหาร คือ ยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย คอยชี้แนะเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ พยายามที่จะให้ผู้ร่วมงานได้รับความพึงพอใจมากกว่าที่จะได้แรงจูงใจขึ้นเอง เพื่อให้การดำเนินงานภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม โดยยึดผลของการปฏิบัติงานเป็นหลัก มีการตัดสินใจโดยเน้นประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ของงาน

6.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสถานศึกษาให้การมุ่งเน้นงานด้านวิชาการและการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวกนักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมกับวัยด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา สถานศึกษามีการประชุมวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ครูมีการปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารปรับกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้เหมาะสม กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพรรณ ตูจันดา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาวัดปทุมวนารามโดยใช้อรรถพรณโมเดล ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยใช้อรรถพรณโมเดลในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยการพัฒนาศักยภาพครูมีกระบวนการบริหาร อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านการประเมินเพื่อพัฒนา ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม และด้านการนิเทศบุคลากรในสถานศึกษาตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพ ของสถานศึกษาโดยใช้อรรถพรณโมเดลภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รองลงมาคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ 3) กระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยใช้อรรถพรณโมเดล ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 46

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตและด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีอิทธิพลและใช้อำนาจที่มีกระตุ้นชี้แนะให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความเต็มใจในการทำงาน แล้วกระตุ้นจูงใจในปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของเบญจมาศ หนูไชยทอง (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความไว้วางใจ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีความยืดหยุ่น 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางบวก ($r = 0.84$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

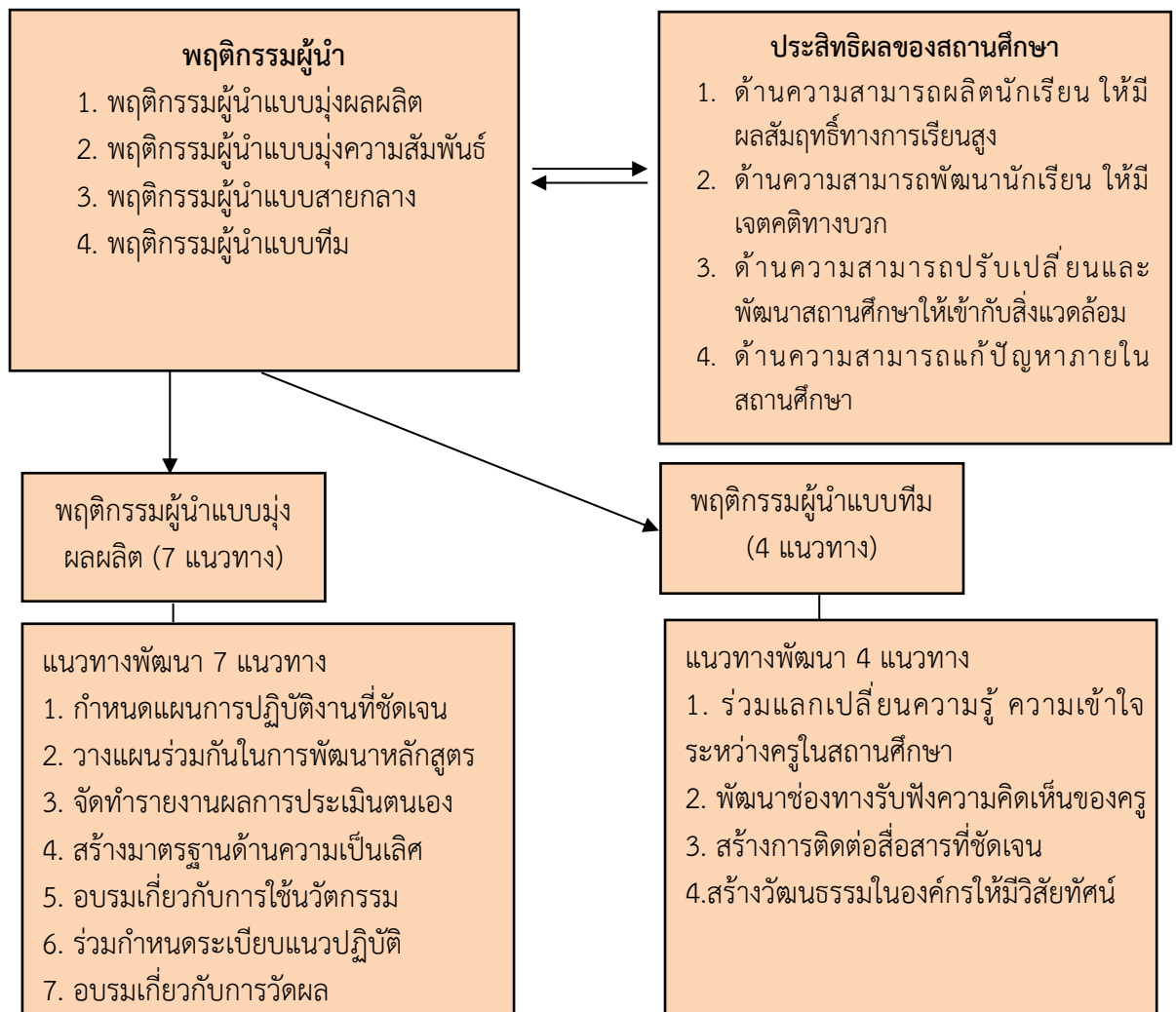
6.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมควรมีแนวทางในการปฏิบัติทั้งหมดสองด้าน นั่นคือ ด้านที่ 1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ควรกำหนดแผนการปฏิบัติงานของครูที่ชัดเจน มีการประชุมถึงแนวทางการปฏิบัติงานของครู และศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของปฏิบัติงานจากปีการศึกษาที่ผ่านมา และมีการประเมินการปฏิบัติงานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง มีวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจากวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา อีกทั้งควรครูจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรายบุคคล SAR ในรูปแบบเอกสาร โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับสภาพชุมชน ในทุกปีการศึกษา สร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่ครู โดยการจัดอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อการสอนให้กับครู โดยมุ่งผลผลิตไปที่นักเรียน จัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการสร้างและการใช้นวัตกรรมด้วยวิธีที่หลากหลาย จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา และที่สำคัญจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และด้านสุดท้าย คือด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ผู้บริหารควรร่วม

แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจระหว่างครูในสถานศึกษา และครูสถานศึกษาเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐาน หลักสูตร การกำหนดมาตรฐานและเนื้อหาที่จัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย ตลอดจนแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี หรือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระพัฒนาช่องทางรับฟังความคิดเห็นของครูเพื่อปรับรูปแบบการปฏิบัติงานที่ตรงตามความต้องการของผู้ครู เพื่อประสิทธิของงานและประสิทธิผลของสถานศึกษา สร้างการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีภายในสถานศึกษา และสร้างวัฒนธรรมในองค์กรให้มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญใจ เกตุอุดม (2554) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ พฤติกรรมผู้นำที่เน้นงานพฤติกรรมผู้นำที่เน้นการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมผู้นำที่เน้นความสัมพันธ์ ตามลำดับ

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต 7 แนวทาง 2) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม 4 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 11 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของครูตามบริบทสถานศึกษาของตน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมและประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า มีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมอยู่ 2 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง ได้แก่ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีมซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจากผู้บริหารที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สรุปแนวทางการพัฒนาฯ ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างขวัญ
กำลังใจในการปฏิบัติงานให้ครูและสร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่ครู

8.1.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ
ครูด้านการงานด้วยความจริงใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

8.1.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ผู้บริหารควรมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ไว้วางใจ
ของครู มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษา ปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงาน
อย่างเสมอภาค

8.1.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ผู้บริหารควรสามารถกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ตรงตามความสามารถ และชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะของครูและนำไปพิจารณา ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือเป็น Best Practice ต่อไป

8.2.2 ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลางให้ดีขึ้น

8.2.3 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือเป็น Best Practice ต่อไป

8.2.4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก และด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษาทั้ง 2 ด้าน ให้ดีขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาวิจัยที่เป็นอุปสรรคในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือสังกัดอื่น

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาและประสิทธิภาพของโรงเรียน

8.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 หรือสังกัดอื่น

9. เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.

ขอนแก่น : คลังนันทวิทยา.

ขวัญใจ เกตุอุดม. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วี. พรินท์.

- จันจิรา เขียวคล้าย. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธนิต ทองอาจ. (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรดา สืบวงศ์ชัย. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี.
- บรรณสรณ์ นรดี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาโคกเพชรตองอำเภอด่านช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 4(3). 305-317.
- เบญจมาศ หนูไชยทอง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. มหาสารคาม : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำราญ แสงจันทร์. (2551). ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความต้องการของครูอำเภอนาหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). ภาวะผู้นำในองค์การการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.
- อรพรรณ ตูจันดา. (2558). ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาวัดปทุมวนารามโดยใช้ธรรมาภิบาล. Silpakorn Educational Research Journal. 7(1). 42-56.
- Hersey, P. and Blanchard, K H. (1988). *Management of Organizational Behavior! Utilizing Human Resources*. New Delhi : Prentice Hall of India.
- Robbins, S. P. (2005). *Organizational Behavior: Concepts, Controversies, and Applications*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Russell, R. and Stone, G. A. (2002). A Review of Servant Leadership Attributes: Developing a Practical Model. *Leadership & Organization Development Journal*. 23(3). 145 - 157.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธ นามวรรณ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ กรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จ สมบูรณ์ด้วยดีและขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้าง เครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นรวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏใน บรรณานุกรม และขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อ การวิจัย ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือใน การเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดีตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและ เป็นกำลังใจตลอดมา จนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์